

İZMİR'DE BİYOÇEŞİTLİLİK

İzmir ilinde toplam 2.188 damarlı bitki taksonu tespit edilmiş, bunlardan 177 tanesinin endemik olduğu belirlenmiştir. Yapılan arazi çalışmaları sonucunda 1.245 takson tespit edilmiştir. Memeli hayvanlar hakkında yapılan literatür çalışmasına göre alanda 42 karasal memeli türünün yaşadığı tespit edilmiştir. 42 türden 29'u belirlenmiş olup, bu türlerin 8'i ankete dayalı olarak 21'i de arazi gözlemleri ile tespit edilmiştir. Kuşlar için literatür taramaları ve arazi çalışmaları sonucunda toplam 51 familyadan 277 tür tespit edilmiş olup bunlardan 205'i arazide tespit edilmiştir.

İZMİR FLORASI

Mügenin Çançığı (Campanula mugeana)

Campanula mugeana (Müge çançığı) ilk olarak 2013 yılında Kemalpaşa Mahmut Dağı zirve altı şişt kayalıklarda keşfedilmiştir. Campanula cinsinin gen merkezi Akdeniz ve Kafkas bölgesinin dağlık alanlarıdır. Campanula ülkemizde 131 tür ve tür altı taksonla (alttür ve varyete dahi) temsil edilmekte olup bu taksonlardan 64'ü endemiktir. Endemizm oranı ise %54,7 civarındadır. Campanula mugeana'nın Dünyadaki bilinen tek yayılış noktası bu alandır.

Bozdağ Çanı (Campanula teucroides)

Campanula teucroides (Bozdağ çanı) ilk olarak 1844 yılında Ödemiş, Bozdağ'da şişt kayalıklarda keşfedilmiştir. Campanula L., dünya genelinde yaklaşık 420 türü sahiptir. Campanula cinsinin gen merkezi Akdeniz ve Kafkas bölgesinin dağlık alanlarıdır. Campanula ülkemizde 131 tür ve tür altı taksonla (alttür ve varyete dahi) temsil edilmektedir, bu taksonlardan 64'i endemiktir, endemizm oranı ise %54,7 civarındadır. Campanula teucroides'in dünyadaki bilinen tek yayılış noktası Bozdağ'dır.

Şark Tırfılı (*Cytisus orientalis*)

Cytisus orientalis (Şark tırfılı) ilk olarak 1812 yılında İzmir Tire Aydın Bozdağları eteklerinde bulunmuş daha sonra İzmir Ödemiş /Bozdağ, Kemalpaşa /Mahmut Dağı ve Muğla ili, Ula ilçesinde de tespit edilmiştir. *Cytisus* cinsinin ülkemizde bilinen 19 türü mevcuttur ve toplamda 6 tanesi endemiktir. Türün gerek gösterişli çiçeklere sahip oluşu gerekse de iri bir çalı formunda oluşu ile insanların dikkatini çekmiştir. Özellikle Tire tarafındaki popülasyon tarla açma nedeniyle çok yüksek tahribata maruz kalmıştır.

Nif Tıstısı (*Minuartia nifensis*)

Minuartia nifensis ilk olarak 1969 yılında İzmir Kemalpaşa/Nif dağından tanımlanmıştır. *Minuartia* cinsinin ülkemizde ise 39 türü bulur. Endemizm oranı yüksek bir cinstir. İzmir ili, Kemalpaşa ilçesi, Nif Dağı'nın zirvesinde 2 meta popülasyona sahip türün yayılış alanı 1,2 km² ye, birey sayısı 3300 civarında hesaplanmıştır.

Efe Rezenesi (*Peucedanum guvenianum*)

Peucedanum guvenianum (Efe rezenesi) İzmir ili, Menderes-Gümüldür yolu üzeri, Tahtalı Barajı civarında 2017 yılında keşfedilmiştir. *Peucedanum*, özellikle Avrasya ve Afrika'da yayılış gösteren, 100-120 civarında tür ile temsil edilen heterojen bir cinstir. Türkiye'de *Peucedanum* cinsine ait 17 tür ve 7'si endemik olmak üzere toplam 18 takson bulunmaktadır. İlk keşfedildiğinde yaklaşık 500 civarında bireyle temsil edildiği vurgulanmıştır.

Bozdağ Sümbülü (*Chionodoxa luciliae* Scilla luciliae)

Scilla luciliae (Bozdağ sümbülü) ilk olarak 1844 yılında Ödemiş, Bozdağ'da şist topraklar üzerinde keşfedilmiştir. *Chionodoxa* cinsinin dünyada toplam 8 türü bulunmaktadır. Bunlardan 5'i ülkemizedir ve hepsi endemiktir. Cinsin Türkiye genelinde endemizm oranı %100 dür. *Chionodoxa luciliae* türünün sadece Bozdağ'da yayılış bilinirken biyoçeşitlilik çalışması esnasında Aydın Dağları üzerinde yer alan İzmir Ödemiş, Ovacık mahallesi civarı dağlık alanda da tespit edilmiştir. Dünyadaki bilinen tek yayılış noktası Bozdağ'dır ve Ovacığı da kapsayan Ödemiş ilçesidir.

Yatık Belumotu (*Asperula daphneola*)

Asperula daphneola 1934 yılında O. Schwarz tarafından İzmir ili, Kemalpaşa-Nif Dağı'nda keşfedilip bilim dünyasına tanıtılmıştır. İzmir il sınırları içinde bugüne kadar sadece Nif Dağı'ndan bilinen lokal endemik bir tür olan *A. Daphneola*'nın ikinci bir lokalitesi, bu alana çok yakın komşu bir dağ olan Mahmut Dağıdır.

İzmir adaçayı (*Salvia smyrnaea*)

Yayılış alanı son derece daralmış olup Türkiye'de, biri Aydın Gümüş Dağı, diğeri İzmir Kemalpaşa Nif dağında olmak üzere iki popülasyonu bulunmaktadır. Popülasyonların yaşamı insan faaliyetleri erozyon ve otlatma nedeniyle büyük tehlike altındadır. Son bulgular, Gümüş dağındaki popülasyonun kaybolduğunu göstermektedir. *Salvia smyrnaea*'nın Nif popülasyonları arasında bazı ilginç morfolojik varyasyonlar meydana geldiği gözlemlenmiştir.

İzmir Soğanı (*Allium pictistamineum*)

2015 yılında Tarım ve Orman Bakanlığı İzmir İli Karasal Biyolojik Çeşitliliğin Belirlenmesi Projesi kapsamında Tire ilçesi sınırlarında yer alan Aydın Dağları'nın en batı ucunda yaptığı arazi çalışmasında, farklılığı ile dikkat çeken bitki türü belirlendi.

Bozdağ Gökçeni (*Jasione supina* subsp. *Tmolea*)

Bozdağ'a özgü lokal endemik türdür. Bozdağ'da aşırı otlatma, yanlış ağaçlandırma, turizm faaliyetleri, yol açma çalışmaları nedeniyle çok ciddi habitat tahribatına maruz kalmaktadır. Eroğlu (2011) yaptığı yüksek lisans tezinde türlerin birey sayılarının 4296 olarak belirlemiştir.

Acı Şahin Otu (*Hieracium tmoleum*)- Mavi Keten (*Linum tmoleum*)- Bozdağ Sivriçayı(*Sideritis tmolea*)

İsimlerini Bozdağ'ın mitolojik ismi olan Tmolos'tan alır. Birey sayıları az, çok küçük bir alanda yayılış gösterirler. Bozdağ'da yapılan ağaçlandırma çalışmaları nedeniyle çok ciddi alan tahribatına uğramışlardır. Ayrıca Bozdağ'da yapılan kayak merkezi nedeniyle çok yoğun bir habitat kaybına uğramışlardır. Habitat alanları büyük oranda azalmıştır. *Sideritis tmolea*, genelde yerel halk tarafından bitki çayı olarak kullanılmak üzere toplanmaktadır. Toplanan bitkilerin bir kısmı halkın kendi ihtiyaçları doğrultusunda kullanılırken bir kısmı da ekonomik nedenlerle satılmaktadır.

Urla Sakız Enginarı (*C. Scolymus* L. cv. Sakız)

Ege bölgesinde İzmir ilinin Urla Yarımadasında yaygın olarak yetişen çok erkenci bir çeşittir. Orta irilikte, sıkı ve hafif uzun baş oluşturur ve taze tüketime uygundur. Çeşidin tipik özelliği yapraklarının parçalı olmayışı ve kenarlarının düz oluşudur. Urla Sakız Enginarı olarak 24.11.2027 tarihinde Coğrafik Ürün olarak tescillenmiştir. Urla, Çeşme, Karaburun, Balçova ilçeleri ve Mordoğan yöresi coğrafi sınırdır.

Urla Kınalı Bamyası (*Abelmoschus esculentus*)

Ege bölgesinde yetiştirilen Urla Kınalı Bamyası sofralık ve konservelik bir çeşittir. Sümüksü yapı oluşturmaması nedeniyle konserve değeri yüksektir. Meyve sultani bamyaya kadar uzun değildir. Ucu hafif tombul ve sap bağlantı kısmı incedir. En belirgin özelliği ise sap bağlantı kısmının mor renk taşımasıdır. Beş köşeli meyve etli ve çok lezzetlidir. Bornova Kınalı Bamyası olarak 27.10.2020 tarihinde Coğrafik Ürün olarak tescillenmiştir. İzmir ili Bornova, Urla, Çeşme, Karaburun, Balçova, Narlıdere, Güzelbahçe, Torbalı, Menderes ve Seferihisar ilçeleri coğrafi sınırdır.

İZMİR FAUNASI

Kurt (*Canis lupus*)

Batı Anadolu'daki popülasyonları zayıftır. Özellikle kurt insan çatışması nedeni ile tehlike altındadır.

Karaca (*Capreolus capreolus*)

Tarım alanlarının ormanla iç içe olduğu yerleri, bol miktarda çayırılık ve açıklıkların bulunduğu yapraklı korulukları ve korulu baltalıkları tercih eder.

Yelkovan Kuşu (*Puffinus yelkouan*)

Nesli tehlike altındadır.

Boz Yelkovan (*Calonectris diomedea*)

Asgari endişe altında grubundadır.

Tepeli Karabatak (*Phalacrocorax aristotelis*)

Asgari endişe altında grubundadır.

Gümüş Martı (*Larus cachinnans*)

Asgari endişe altında grubundadır.

Tepeli Pelikan (*Pelecanus crispus*)

Körfezin içinde ya da Bostanlı ve Mavişehir balıkçı barınaklarında, balıkçı teknelerinin arasında görülebilir. Asgari endişe altında grubundadır.

Flamingo (*Phoenicopterus roeus*)

Gediz Deltası'nın flamingonun önemli bir üreme ve kışlama alanı olmasından dolayı, İzmir sahil kesiminin herhangi bir yerinde uçan flamingo sürülerini görmek mümkündür. Kış döneminde Bayraklı kıyılarından denize dökülen derelerin ağızları ve devamında Meles Deltası'nda sakarmeke, karabaş martı, flamingo, bahri gibi türler yaygındır.

Akdeniz foku (*Monachus monachus*)

İzmir kıyı şeridinde bozulmamış ve özellikle kayalık kıyılara sahip Foça sahil şeridi ve adaları, Karaburun Yarımadası ve Alaçatı-Sığacık arasında kalan bölgeler Akdeniz keşiş fokunun önemli sığınakları arasındadır. Kritik tehlike altında grubundadır.

Sıraz Balığı (*Capoeta bergamae*)

Türkiye'ye özgü bir tatlı su sazan balığı türüdür. Tür aynı zamanda Ege kazıyıcısı olarak da bilinmektedir. Batı Anadolu'da yaygın olarak bulunur ve Biga Yarımadası'nın güneyindeki Bakacak nehrinden Dalaman Nehri'ne kadar uzanan nehirlerde yaşar. Nehirlerin ve akarsuların büyük miktarda kirlenmesi ve su çekilmesi nedeniyle habitat kaybına yol açan tehdit altındadır.

Tatlı Su Kefali (*Squalius kosswigi*)

Sadece İzmir sınırları içinde Küçük Menderes ve Tahtalı Havzaları'nda görülen çok dar yayılışlı bir türdür. Tehlike altındadır.

Ege Çöpçü Balığı (*Chondrostoma holmwoodii*)

Sadece Gediz, Bakırçay ve Küçük Menderes Havzaları'na endemik, olan dar yayılışlı bir iç su balık türüdür. Hassas grubundadır.